

Die nuwe kind - Pieter Strauss

- 1 Ons oë pen jou in jou spore vas:
- 2 die nuwe kind hier in ons klas.
- 3 In óns skooldrag, langs óns meneer,
- 4 jou hare volgens die reëls geskeer.

- 5 “Hector Sobukwe,” hoor ons jou naam,
- 6 “’n koningskind” – al is jy skaam.
- 7 Bedees knik jy, asof jy óns bedank
- 8 en gaan sit dan stil in jou bank.

- 9 Uit ‘n Tupperware-bakkie, soos dit hoort,
- 10 eet jy pouses jou snytjies brood.
- 11 Maar eenkant, alleen, onder ‘n boom
- 12 gaan staan jy dan en droom.

- 13 In die kunsklas word jou pen ‘n mas,
- 14 hys jy prentjieseile uit jou ribbekas,
- 15 vaar jy weg oor wit papier
- 16 die toekoms in, nog ver van hier ...

The new child – Pieter Strauss

1 Our eyes pin you in your tracks:
2 the new child here in our class.
3 In our school uniform, with our teacher,
4 your hair cut according to the rules.

5 “Hector Sobukwe,” we hear your name,
6 “a royal child” – even though you’re shy.
7 Timidly you nod, as if you’re thanking us
8 and then sit quietly at your desk.

9 From a Tupperware container, as it should be,
10 you eat your slices of bread at break.
11 But aside, alone, under a tree
12 you then go and stand and dream.

13 In the art class your pen becomes a mast,
14 you hoist picture sails from your ribcage,
15 you sail over white paper
16 into the future, still far from here ...

AGTERGROND

Pieter Strauss is 'n Afrikaanse onderwyser by 'n Hoërskool in Bellville. Hy het in graad-8 begin skryf. Sy Afrikaanse onderwyser, die bekende skrywer-digter, George Weideman, het hom aangespoor om te skryf.

Hector

Die nuwe kind in die gedig se **naam** is dieselfde as die seun wat tydens die 1976-skole-opstand deur die polisie doodgeskiet is, Hector Pieterse. Hy was maar 12 jaar oud. Die noem van sy naam, roep die beroemde foto op van die sterwende Hector wat deur 'n skoolmaat weggedra word, terwyl sy suster, Antoinette, langs hulle haar arms paniekbevange voor haar uitstrek.

Hector Pieterse het die simbool geword van die verzet teen 'n onregverdighe heerskappy. Sy naam is sinoniem met die 1976-opstande in Soweto teen apartheid.

16 Junie 1976 - 'n belangrike datum in ons geskiedenis.

Sobukwe

Die nuwe seun in die gedig se **van** is dieselfde as die stigter van die *Pan Africanist Congress (PAC)*, Robert Mangaliso Sobukwe (1924-1978).

Hy het 'n baie sterk persoonlikheid gehad en het mense gemotiveer om in 'n toekoms te glo en daarna te streef.

Hy was van 1960-1969 in die tronk en daarna in huisarres tot sy dood in 1978 aan longkanker.

Na 1994 het leerders geleidelik daaraan gewoond geraak dat wit, swart en bruin saam skoolgaan.

- † Aan die begin was dit maar moeilik.
- † Mense het vooropgestelde idees gehad oor hoe wit kinders was en oor hoe swart/bruin kinders was.
- † Bowendien is 'n nuwe kind in die skool altyd vreemd en eenkant tot hy/sy maats gemaak het.
- † In die gedig het ond dan te doen met 'n swart seun wat in 'n oorwegende blanke skool is.
 - Hy voel soos 'n buitestaander.

Tema

Die vooroordele teenoor mense wat van ons verkil.

Stemming

Vertellend

Tipografie

Uiterlike bou = 4 kwatryne.

* Vaste rymskema – paarrym

* Alliterasie en assonansie bind die gedig saam tot 'n eenheid.

Innerlike bou = Daar is progressie.

* Begin by die aankoms van die nuwe kind in die skool en dan word die verloop van sy dae daar en aanpassing by die skool beskryf.

Titel

Dit gaan oor 'n **nuwe** kind by 'n skool.

Strofe 1

1	Ons oë pen jou in jou spore vas:
2	die nuwe <u>kind</u> hier in ons <u>klas</u> .

Metafoor.

Daar is 'n kontras tussen “ons” (die spreker en sy klasmaats) en die “jou” (die nuwe leerder in die skool).

- Die “jou” is die buitestaander – hulle staar na hom.
- Hy staan net daar en kan nie vorentoe beweeg nie as gevolg van die ander leerders se starende blikke.
 - Die spreker en sy maats is nie vriendelik teenoor die nuwe kind nie.

Dubbelpunt aan die einde van die reël = beklemtoon versreël 2.

Alliterasie = Die herhaling van die “k”-klank.

3	In óns skooldrag, langs óns meneer,
---	-------------------------------------

Die besittlike voornaamwoord (óns) het 'n aksentteken en word effektief gebruik.

- Dit beklemtoon die idee dat die nuwe kind as 'n buitestaander/indringer beskou word.
- Die “óns” wil nie hulle skool en onderwyser met die nuwe leerder deel nie.

Die kind staan nie uit ten opsigte van sy skooldrag nie.

- Hy dra die skool se skooldrag soos al die ander leerders.

4	jou hare volgens die <u>reëls</u> geske <u>er</u> .
---	---

Hy probeer inpas.

- Sy voorkoms is presies volgens die reëls van die skool. (sy klere en hare is reg.)

Assonansie = Die herhaling van die “ee”-klank.

Die “ons” wil nie die nuwe leerder sommer tot die groep toelaat nie.

- Hulle mag dalk voel dat die “jy” stap daar in met sy hare reg geskeer en soek dus dadelik witvoetjie by die onderwysers.

Paarrym: a a b b

Strofe 2

5 “Hector Sobukwe,” hoor ons jou naam,

Direkte Rede word deur aanhalingstekens aangedui.

Sy **naam** herinner ons aan die geskiedenis van Hector Pieteron en sy **van** aan Robert Sobukwe.

Alliterasie = “h”-klank.

6 “n koningskind” – al is jy skaam,

Sy naam en van verteenwoordig belangrike persone in die Suid-Afrikaanse geskiedenis.

- ❖ Koningskind is belangrik.
- ❖ Kinders verwag dat hy arrogant sal wees met sulke name maar hy is skaam wat dan in versreëls 7 en 8 verder beklemtoon word.

Die onderwyser stel die kind voor aan die klas en beklemtoon so sy naam.

Alliterasie = “k”-klank.

7 Bedees knik jy, asof jy óns bedank
8 en gaan sit dan stijl in jou bank.

Versreël 7 = Inversie/omgekeerde woordorde.

- Klem val op *bedees* en *bedank*.

Die leerders besef dat die kind nie arrogant of voor op die wa is nie.

- Hy is skaam en bedees.
- Hy knik vir almal.
- Hy gaan sit stil in sy bank sonder enige geraas of om iets te sê.

Alliterasie = “b”-klank.

Assonansie = “i”-klank.

Paarrym = c c d d

Strofe 3

9 Uit ’n Tupperware-bakkie, soos dit hoort,
10 eet jy pouses jou snytjies brood.

Versreël 9 = Inversie.

- Beklemtoon hy is soos enige ander kind.
- Eet sy toebroodjies uit sy Tupperware-bakkie.

Die leerders hou hom dop.

Pouses = die meervoud dui daarop dat dit meer as een keer gebeur het en nie net daardie eerste dag nie.

Assonansie = “oo”-klank.

11	Maar eenkant, alleen, onder 'n boom
12	<u>gaan staan</u> jy dan en droom.

“maar” = dui op 'n wending.

Ons as leser besef dat die kind soos enige ander kind optree **maar** hy hou homself nog eenkant.

- Hy het pouses nog nie maats gemaak nie.
- Die ander leerders het hom nie gedurende pouses genooi om saam met hulle te sit en eet nie.
 - ❖ Hulle het hom nog nie toegelaat tot die groep nie.

“alleen” = staan tussen twee kommas.

- Beklemtoon die feit dat hy nie deel van die groep is nie.

Versreëls 11 en 12 is aan mekaar gebind deur enjambement.

Assonansie = “aa”-klank.

Paarrym = e e f f

Strofe 4

Die strofe is 'n metafoor wat sy ontsnappingsroete beskryf.

13	In die kunsklas word jou pen 'n mas,
----	--------------------------------------

Inversie /Metafoor / Binnerym = “kunsklas” en “mas”

Die kunsklas is sy passie.

Die pen as selftsandige naamwoord word hier positief aangewend as 'n simbool van die skip se mas, terwyl dit in versreël 1 'n negatiewe konnotasie het.

- In versreël 1 is dit as 'n werkwoord gebruik waar die leerders die nuwe kind met hulle oë vaspen.

14 hys jy prentjieseile uit jou ribbekas,

Sy pen/kwas kan beskryf wat in sy hart (ribbekas) aangaan.

- Deur sy kuns kan hy ontsnap uit die wêreld waar ander hom aanstaar.

Hy teken 'n seilbootjie met 'n mas en seile wat gehys word en dan wegvaar.

- Die seilbootjie is simbolies van vryheid.

15 vaar jy weg oor wit papier

16 die toekoms in, nog ver van hier ...

Met die seilbootjie kan hy in sy verbeelding of in sy gedagtes bevry word van die nuwe skool en sy leerders wat hom so ontuis laat voel.

- In die kunsklas hoef hy nie deel te wees van 'n groep wat hom nie daar wil hê nie.
- Sy kunswerke voer hom weg na 'n ander wêreld (die toekoms in).

Die ellips (...) wil beklemtoon dat dit nog lank gaan neem voor hy gered gaan word.

- Die toekoms is nog ver.
 - ❖ Maar gelukkig het hy sy drome wat hom verwyder vanuit hierdie situasie.
 - ❖ Van hier = die situasie waarin hy hom bevind as buitestaander/ indringer.

In die gedig praat die spreker van "jou".

- Hy praat dus nie direk met die persoon nie maar hy praat **oor** hom.
- Hierdeur beklemtoon hy dat die nuwe leerder nie deel van die groep is nie.

VRAE:

- 1 Waaruit kan jy aflei dat dit die eerste keer is dat hierdie leerder die skool bywoon? (1)
- 2 Het die ander leerders hierdie nuwe kind laat welkom voel toe hy by hulle klas ingestap het? Motiveer jou antwoord. (1)
- 3 Na wie het die "ons" verwys? (1)
- 4 Wie is die "jou" in die gedig? (1)
- 5 Haal VIER opeenvolgende woorde aan wat daarop dui dat die nuwe kind nie beweeg het nie. (1)
- 6 Kan jy met die nuwe kind se gedrag in versreël 1 identifiseer? Motiveer jou antwoord. (1)
- 7 Watter tegniek is gebruik om te beklemtoon dat die nuwe kind 'n indringer was? (1)
- 8 Wat is die effek van die aksentteken op "óns" in versreël 3? (1)

- 9 Die nuwe kind het probeer om by die nuwe skool in te pas.
Stem jy saam met die stelling? Verduidelik jou antwoord na aanleiding van strofe. Gee TWEE redes. (2)
- 10 Kies die korrekte antwoord tussen hakies. Skryf net die vraagnommer en antwoord neer.
Versreël 1 is 'n voorbeeld van (personifikasie / 'n metafoor). (1)
- 11.1 Deur wie word die nuwe leerder aan die klas voorgestel? (1)
- 11.2 In watter klas, dink jy, was die “ons” toe hulle aan die leerder voorgestel is? (1)
- 12 Wat is die naam van die nuwe leerder? (1)
- 13.1 Aan wie laat die nuwe kind se **naam** jou dadelik dink? (1)
- 13.2 Wat is so belangrik aan hierdie persoon in VRAAG 13.1? (1)
- 14.1 Aan wie laat die nuwe kind se **van** jou dink? (1)
- 14.2 Wie was die persoon in VRAAG 14.1? (1)
- 15.1 Wat is jou verwagting van 'n kind wat aan jou voorgestel word as 'n “koningskind”? Verduidelik jou antwoord. (2)
- 15.2 Wat is ironies omtrent die gedrag van die “koningskind”? (2)
- 16.1 Haal TWEE APARTE woorde uit strofe 2 aan om die nuwe kind se persoonlikheid te beskryf. (2)
- 16.2 Gee EEN woord om die gedrag van die “ons” teenoor die “jou” in versreël 1 te beskryf. (1)
- 17 Die nuwe leerder is sosiaal.
Haal TWEE voorbeelde uit strofe 2 aan om te bewys dat die stelling VERKEERD is. (2)
- 18 Watter tegniek word gebruik om die nuwe kind se skaamheid te beklemtoon? (1)
- 19 Haal 'n WOORD uit strofe 2 aan wat dieselfde betekenis as “bedees” het. (1)
- 20 Haal DRIE opeenvolgende woorde uit strofe 3 aan wat daarop dui dat Hector nie 'n uitsondering is wanneer hy van 'n Tupperware-bakkie gebruik maak nie. (1)

- 21 Wat eet Hector tydens pouses? (1)
- 22 Wat word gesuggereer deur die gebruik van die meervoud van “pouses”? (1)
- 23 Haal TWEE opeenvolgende woorde uit strofe 3 aan om te wys dat die nuwe kind nie deur die groep aanvaar is nie. (1)
- 24 Hoe word daar in strofe 3 beklemtoon dat die nuwe kind nie deur die groep aanvaar word nie? (1)
- 25.1 Wat is die algemene funksie van die woord “Maar” in versreël 11? (1)
- 25.2 Hoekom word die woord “Maar” in versreël 11 gebruik? (1)
- 26.1 Versreël 12 staan die nuwe kind en droom.
Waaroor, dink jy, het die nuwe kind gedroom na jy strofe 1 en 2 bestudeer het? (1)
- 26.2 Bestudeer strofe 4. Waaroor, dink jy, het die seun nou gedroom? (1)
- 27 Watter vak het die nuwe leerder geniet? (1)
- 28 Wat het Hector geteken? (1)
- 29 Waarvan is die seilbootjie 'n simbool? (1)
- 30 Verduidelik die gebruik van die woord “pen” in die gedig. (2)
- 31 Verduidelik versreël 14 in jou eie woorde. (1)
- 32 Waarna verwys “ribbekas” in versreël 14? (1)
- 33 Waarop dui die ellips? (1)
- 34 Dink jy Hector was gelukkig in sy nuwe skool? (1)
- 35 Wat is die funksie van die gebruik van voornaamwoorde in die gedig? (1)
- 36 Die spreker praat van “jou”.
36.1 Praat die spreker direk met die persoon? Motiveer jou antwoord. (1)
- 36.2 Hoekom, dink jy, doen die spreker dit? (1)
- 37 Watter raad sal jy aan nuwe kinders in 'n skool wil gee? (1)
- 38 Dink jy dat vir Hector 'n probleem was om pouses alleen sy toebroodjies te eet? Motiveer jou antwoord. (1)

- 39 Dink jy die spreker en sy/haar maats het reg opgetree teenoor die nuwe leerder? Motiveer jou antwoord. (1)
- 40 Hoe, dink jy, kan die wreedheid teenoor nuwe kinders stopgesit word? (1)
- 41 Daar is nie 'n vaste rymskema in die gedig nie.
Stem jy saam met die stelling? Motiveer jou antwoord. (1)
- 42 Is daar 'n verband tussen die titel en die inhoud van die gedig? Verduidelik jou antwoord. (2)
- 43 In watter DRIE ruimtes speel hierdie gedig af? (3)
- 44 Wat, dink jy, is die rede hoekom kinders na 'n nuwe skool moet verhuis? Gee TWEE redes. (2)

MEMORANDUM

- 1 Die leerder word beskryf as “die nuwe kind”. (1)
- 2 Nee. Hulle staar hom aan (hulle praat nie met hom nie) /hulle pen hom met hulle oë vas. (1)
- 3 die spreker en sy klasmaats (1)
- 4 Die nuwe kind/leerder/Hector Sobukwe. (1)
- 5 “in jou spore vas” (1)
- 6 Nee. Ek sou teruggestaar het/hulle geïgnoreer het. /
Ja. Ek sou ook net daar gestaan het en nie beweeg het nie/ek sou ook nie geweet het hoe om te reageer nie. (1)
- 7 Die gebruik van die besitlike voornaamwoord “ons”. (1)
- 8 Dit beklemtoon dat die nuwe leerder nie deel van die groep is nie. (1)
- 9 Ja. Hy dra die regte skooldrag.
Sy hare is volgens die reëls geskeer. (2)
- 10 'n metafoor (1)
- 11.1 Die meneer (1)
- 11.2 Registerklas/voogklas (1)
- 12 Hector Sobukwe (1)
- 13.1 Hector Pieterse (1)
- 13.2 Sy naam is sinoniem met die 1976 Soweto-opstande teen apartheid. (1)
- 14.1 Robert Sobukwe (1)
- 14.2 Die stigterslid en leier van die PAC. (1)
- 15.1 'n Mens verwag dat iemand wat 'n koningskind genoem word, arrogant of verwaand sal wees/baie van homself sal dink maar die seun is skaam en teruggetrokke. (2)
- 15.2 'n Mens verwag dat iemand wat 'n koningskind genoem word, arrogant of verwaand sal wees/baie van homself sal dink maar die seun is skaam/bedees/ teruggetrokke. (2)
- 16.1 “skaam” ; “bedees” (2)

- 16.2 wreed (1)
- 17 Hy knik net vir die ander leerders.
Hy gaan sit stil in sy bank. (2)
- 18 Inversie/omgekeerde woordorde/die woord “bedees” is aan die begin van die versreël geplaas. (1)
- 19 “skaam” (1)
- 20 “soos dit hoort” (1)
- 21 sy broodjies ` (1)
- 22 Die seun het meer as een keer alleen tydens pouse geëet. (1)
- 23 “eenkant, alleen” (1)
- 24 Die woord “alleen” staan tussen twee kommas. (1)
- 25.1 Dui ’n wending aan. (1)
- 25.2 Om te beklemtoon dat ten spyte daarvan dat hy sy broodjies net soos die ander kinders uit sy tupperware-houer eet, hy nog steeds **nie** deur die ander leerders aanvaar word nie – hy is alleen. (1)
- 26.1 Aanvaarding deur sy skoolmaats. (1)
- 26.2 Om ’n bekende kunstenaar te wees. (1)
- 27 Kuns (1)
- 28 ’n Seilbootjie. (1)
- 29 Vryheid (1)
- 30 In versreël 1 word dit as werkwoord negatief gebruik om te wys dat kinders staar hom aan, terwyl dit in versreël 13 as ’n selfstandige naamwoord ’n positiewe element bevat. Hier is dit nou die mas van sy bootjie wat hom gaan wegvat uit sy omstandighede. (2)
- 31 Met sy pen/kwas/kuns kan hy presies sê wat in sy hart aangaan. (1)
- 32 Hart (1)
- 33 Sy toekomsdrome/dit gaan nog lank vat voor hy van hierdie omstandighede sal kan ontsnap . (1)
- 34 Nee. Hy het geen maats nie. (1)

- 35 Maak dit meer persoonlik/betrek die leser by die gedig. (1)
- 36.1 Nee. Hy praat oor hom/hy praat in sy gedagtes met hom. (1)
- 36.2 Hy wil beklemtoon dat die nuwe leerder nie deel van die groep is nie. (1)
- 37 Om meer moeite te doen om met die ander leerders te praat/te meng. (1)
- 38 Nee. Hy het sy drome gedroom. (1)
- 39 Nee. Hulle moes meer moeite gedoen het om die nuwe leerder tuis te laat voel. (1)
- 40 Boelies moet vasgevat word. (eie antwoord) (1)
- 41 Nee. Paarrym kom regdeur die gedig voor. (1)
- 42 Ja. Die titel sê dit gaan oor 'n nuwe kind in die skool en die inhoud van die gedig gaan oor die aanpassing van die nuwe kind in die skool. (2)
- 43 Klaskamer , speelgrond en kunsklas. (3)
- 44 Ouers verhuis weens werksverpligtinge na 'n ander dorp.
Kind word geskors en moet nou 'n ander skool soek
Ouer/s sterf en die kind moet na familie in 'n ander plek/dorp verhuis,
ensovoorts. (2)